

Вирішення цих проблем дасть змогу нам визначити фактори впливу на корпоративну культуру та оцінити стан корпоративної культури на промислових підприємствах.

Невирішеними залишаються питання щодо принципів формування корпоративної культури, фактори впливу на корпоративну культуру, підходи до оцінювання корпоративної культури. Вирішення цих проблем є умовою реалізації концепції корпоративного розвитку на підприємствах.

1. *Економічна енциклопедія* Т 2. – К.: Академія. – 2001. 2. *Энциклопедический словарь по культурологии* / Под ред. А.А. Радугина. – М.: Центр, 1997. – 479 с. 3. К. С. Камерон, Р. И. Куинн “*Диагностика и изменение организационной культуры*” – СПб.: **ПИТЕР**. – 2001. – 310 с. 4. В. Задихайло, О.Р. Кібенко, Г.В. Назарова *Корпоративне управління*.– Харків: Еспада, 2003. – 687с., с. 332. 5. Бобыльєва М. *Корпоративная система документооборота и корпоративная культура* // *Деньги и кредит*. – 2001. – №5. – с.20–26. 22. 6. Євтушевський В.А. *Основи корпоративного управління. Навч. посібник*. – К.: Знання-Прес, 2002. – 317 с. 7. Т. Марущак. *Корпоративная культура предприятий сферы услуг* // *Персонал*. – 2001. – №6. – с.37–39. 8. Мерсер Д. *ИБМ: Управление в самой преуспевающей корпорации мира*. – М.: Прогресс, 1991. – 456 с., с. 292. 9. Назарова Г.В. *Організаційні структури управління корпораціями: Наук. видання*. – Харків: Харківськ. держ. екон. ун-т, 2004. – 408 с. 10. Небава М.І. *Теорія корпоративного управління: вузлові питання: Навч. посібник*. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 295 с. 11. *Корпоративна культура: Навч. посібник* / Під заг. ред. Г.Л. Хаєта. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 403 с.

УДК 336.2

Р.З. Берлінг, В.М.Крочук *

Національний університет “Львівська політехніка”

*Прикарпатський інститут ім. Грушевського МАУП

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

© Берлінг Р.З., Крочук В. М., 2006

Розглянуто та проаналізовано особливості проведення аудиту доходів та витрат транспортного підприємства. Запропоновано класифікацію методичних прийомів проведення аналізу фінансової звітності та застосування експрес-аналізу податкової звітності.

The features of leadthrough of audit of profits and charges of a transport enterprise are considered and analysed. Classification of methodical receptions of leadthrough of analysis of the financial reporting and application of expert-analysis of the tax accounting is offered.

Постановка проблеми. В Україні на сучасному етапі розвитку відбуваються глибокі соціально-економічні перетворення, які позначилися на організації і методах фінансового контролю, механізмах його впливу на діяльність підприємств виробничої і невиробничої сфери.

Реформування економічних відносин у системі ринкових перетворень потребують практично-організаційних заходів контролю та методологічних і методичних підходів щодо формування системи фінансового контролю.

Об’єктивною основою для фінансового контролю на транспортних підприємствах є контрольна функція фінансів, яка дає можливість впливати на господарський процес використанням фінансової звітності, бухгалтерського обліку в поєднанні з дослідженням фактичного стану об’єктів контролю.

Цей вид контролю здійснюють з використанням таких самих джерел інформації, методичних прийомів і контрольно-ревізійних процедур, що й інші види фінансового контролю на транспортних підприємствах (державний і внутрішньогосподарський).

Разом з тим варто відзначити, що особливість аудиторського фінансового контролю полягає у виконанні важливої суспільної функції – підтвердити або не підтвердити достовірність фінансової звітності, на основі якої, згодом, користувачі вирішуватимуть – мати чи не мати справу з цим економічним суб'єктом. Тому аудитор діятиме згідно з прийнятими у відповідній країні стандартами і принципами аудиторської діяльності (на базі яких він вправі розробляти власні прийоми і методики).

Як ми вже відзначили, одним із видів послуг, які надають аудиторські установи, – це аналіз фінансового стану транспортних підприємств, який характеризує здатність підприємства своєчасно погашати свої боргові зобов'язання та визначає обсяг забезпеченості фінансовими ресурсами, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності і своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями (розрахунків з постачальниками, бюджетом та іншими ланками фінансової системи), а також подальшого економічного та соціального розвитку такого підприємства.

Цілі статті. Враховуючи вищенаведене, цілі статті були визначені такі:

- здійснити аналіз особливостей проведення аудиту доходів та витрат транспортного підприємства;
- визначити основні проблеми чинної системи обліку, яка не забезпечує прийняття ефективних рішень щодо отримання в майбутньому максимального прибутку;
- запропонувати удосконалити механізм методів розподілення транспортних витрату за допомогою проведення експрес-аналізу податкової звітності;
- розглянути на прикладі переваги питомих показників обсягу реалізації транспортних послуг.

Аналіз публікацій і досліджень. Потрібно відзначити, що у науковій літературі поширено розроблені питання державного фінансового контролю, організації і методики проведення ревізій і перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств, установ і організацій.

Проте на теперішній час низка підприємств, зокрема, транспортні підприємства, зацікавлені в проведенні незалежного (аудиторського) фінансового контролю, який здійснюють незалежні організації на договірних засадах.

При цьому аудит транспортних підприємств – це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти та відповідності чинному законодавству і встановленим нормативам. Аудиторський контроль забезпечує можливість отримання інформації про реальний фінансовий стан транспортного підприємства [1].

Загалом варто відзначити, що метою оцінювання фінансового стану підприємства є пошук резервів збільшення його прибутковості, рентабельності та платоспроможності, а саме оцінювання фінансового стану підприємства здійснюється за допомогою обчислення системи економічних показників, які характеризують господарсько-фінансовий стан суб'єктів господарювання.

До основних показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, належать:

- прибутковість (рентабельність);
- оптимальний розподіл прибутку;
- оптимальні розміри власних оборотних активів, які забезпечують нормальний процес виробництва та реалізації продукції;
- наявність власних джерел формування оборотних активів в обсязі, достатньому для їх покриття;
- платоспроможність підприємства [3, 4].

Серед наведених показників домінуюче місце займає формування прибутку, який безпосередньо пов'язаний з отриманням доходу – основним джерелом для покриття витрат діяльності, сплати податків та отриманням прибутку.

Структурна побудова системи обліку доходів та витрат цілком залежить від: особливостей підприємства; характеру організації; обсягу та кількості видів послуг, що надається підприємством; форми бухгалтерського обліку; методу обліку доходів та витрат, що застосовується, та ступеня автоматизації обліково-аналітичних робіт.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні транспортні послуги мають важливе значення у формуванні і розвитку транспортної галузі України. Транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва, що задовольняє потреби підприємств у перевезеннях.

Проведені нами дослідження свідчать, що сучасні методи розподілення транспортних витрат почали зростати, а чинна система обліку не забезпечує прийняття ефективних рішень, спрямованих на досягнення остаточних результатів господарської діяльності.

Розрахунок такого роду витрат є вагомим частиною бухгалтерської роботи на підприємстві, оскільки в його межах для запланованої діяльності підприємства повинні враховуватися причини, які вплинуть на остаточний результат, а також на прийняття управлінських рішень. Керівники усвідомили необхідність суворого контролю цих витрат, враховуючи, що ціни на паливо постійно підвищуються. Підтвердженням цього є, за оцінкою експертів, вартість затрат на транспортування товарів, які призводять до значних витрат.

Отже, на нашу думку, аудит проведення правильного визначення доходів та витрат транспортного підприємства повинен складатися з таких етапів:

1. Аналіз динаміки обсягу реалізації наданих транспортних послуг.
2. Аналіз витрат транспортних послуг.
3. Аналіз грошових потоків.
4. Аналіз співвідношення темпів зростання продуктивності праці та заробітної плати.
5. Аналіз основних фондів (наявність, склад і структура, оцінка забезпеченості підприємства основними фондами, аналіз зносу фондів, ефективності використання, а також амортизаційних відрахувань).
6. Аналіз використання паливно-енергетичних ресурсів.
7. Аналіз прибутку та рентабельності.
8. Розрахунок фінансових коефіцієнтів, а саме показників:
 - платоспроможності (ліквідності);
 - фінансової стійкості;
 - ділової активності.
9. Аналіз дебіторської заборгованості.
10. Аналіз кредиторської заборгованості (випереджальне зростання кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською свідчить про погіршення фінансового стану транспортного підприємства).
11. Порівняльний аналіз структури валових доходів та валових витрат по податку на додану вартість та податку на прибуток.

Кожен з цих етапів проведення аудиту є необхідний для визначення оптимальних параметрів фінансової стійкості транспортного підприємства та надання аудитором якісного показника (результату) проведеної перевірки.

Нами запропонований умовний приклад аналізу питомих показників обсягу реалізації транспортних послуг, який можна сформулювати так (табл.1).

Згідно з аналізом (табл.1), можемо зробити висновок, що на діяльність підприємства критично впливають розрахунки з кредиторами, оскільки з останніми вчасно не розраховуються, не підлягають регулюванню грошові потоки, не проаналізований парк основних засобів підприємств, не проводиться його модернізація, наведені нами в табл.1 (показники 6, 9) негативно впливають на отримання прибутків таким підприємством.

Питомі показники щодо обсягу реалізації транспортних послуг

Показники	Сума за звітний період, тис. грн	Питома вага в обсязі реалізованих транспортних послуг, %
1. Обсяг реалізованих транспортних послуг	283,5	100
2. Матеріальні затрати (паливо)	125,0	44,09
3. Фонд оплати праці	5,9	2,08
4. Заборгованість по зарплаті	–	–
5. Амортизація основних засобів	37,0	13,05
6. Вартість основних фондів	3157,0	1113,58
7. Оборотні засоби	14,0	4,94
8. Дебіторська заборгованість	110,0	38,8
9. Кредиторська заборгованість	3780,3	1333,33
10. Прибуток, у тому числі:	15,0	5,29
на реконструкцію транспортного парку	12,0	4,23
11. Податки і збори	5,04	1,78

Для вирішення поставлених завдань (оптимізації перевірки), ефективним інструментом, який застосовує аудитор під час проведення незалежної перевірки, є експрес-аналіз фінансової звітності. Його основна мета – надати загальну оцінку майнового стану суб'єкта господарювання, визначити обсяг залучення засобів, його ліквідності та платоспроможності, виявити основні тенденції та зміни [3]. При цьому в доповнення до вже існуючого експрес-аналізу фінансової звітності під час проведення незалежної аудиторської перевірки на транспортному підприємстві, на нашу думку, доцільно здійснювати аналіз податкової звітності, а саме аналіз по нарахованих податках на:

- податок на додану вартість;
- податок на прибуток підприємства;
- податок з власників транспортних засобів.

Метою такого аналізу є визначення статті витрат, які істотно вплинуть на зменшення прибутковості підприємства, та стан оновлення транспортного парку підприємства, що дасть можливість виявити основні тенденції ефективності транспортної діяльності підприємства. Окрім цього за такого методу аналізу фінансового стану підприємства аудитор виявляє статті витрат, які були недоцільні з погляду економічної діяльності підприємства та на майбутнє врахувати відповідними підрозділами (відділ стратегічного планування, відділ бюджетування тощо) при прийнятті ними управлінських рішень.

На нашу думку, експрес-аналіз податкової звітності можна подати у вигляді декількох етапів (рис.1).

На першому етапі проводиться порівняльний аналіз валових доходів та валових витрат, які взяті з Декларації по прибутку за певний звітний період та Декларацій по податку на додану вартість за три місяці, які відповідають вибраному звітному періоду.

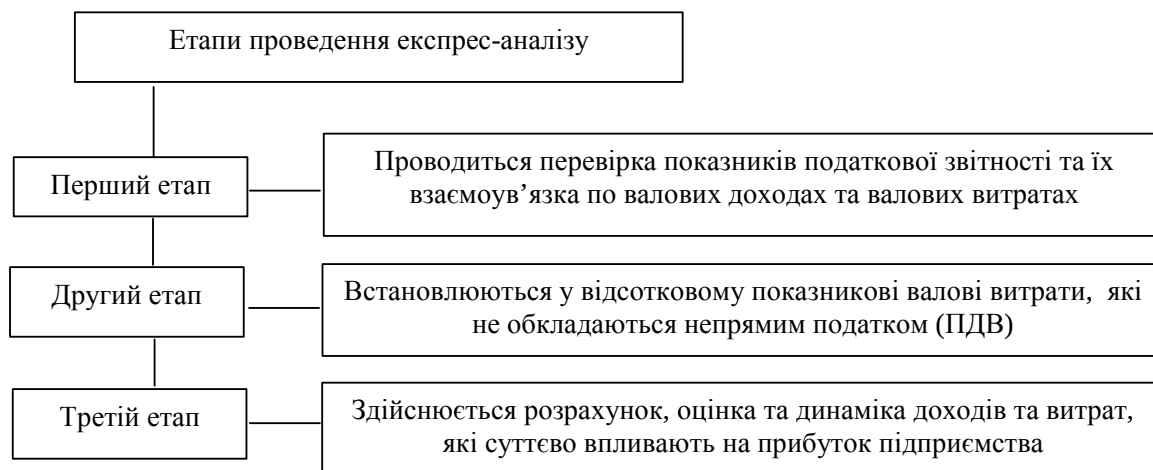

Рис.1. Етапи проведення експрес-аналізу податкової звітності

На другому етапі (табл.2) встановлюють у відсотковому значенні показники валових витрат, які не обкладаються непрямим податком, а саме податком на додану вартість.

Таблиця 2

Другий етап податкового експрес-аналізу

Витрати	Сума (тис. грн.)	ПДВ, (тис. грн.)	%
Оплата праці	271,81	54,36	50,81
Нарахування на оплату праці	90,35	18,07	16,89
Інші витрати :			
– послуги банку;	3,32	0,66	0,62
– відсотки за кредит;	14,45	2,89	2,7
– придбані експортні операції;	–	–	–
– послуги, які не обкладаються ПДВ	25,0	5,0	4,68
Амортизація	130,06	26,01	24,31
Всього:	534,99	106,99	100

На третьому етапі здійснюється розрахунок доходів та витрат, які істотно впливають на прибуток підприємства. Під час оцінки та динаміки доходів у запропонованому аналізі, до розрахунку належить сума кредитового сальдо по рахунку 641 “ПДВ” та сума прибутків суб’єкта господарювання за проаналізований період. Потрібно зазначити, що на цьому етапі сплановують суму валових витрат, яка істотно вплине на формування в майбутньому прибутку та розраховують суму податків (з похибкою до 5 %), які в майбутньому будуть сплачені в дохід бюджету.

Отже, у запропонованому експрес-аналізі відбирається та розраховується невелика кількість найістотніших показників валових доходів та валових витрат.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, можемо зробити висновок, що, використовуючи запропоновані нами особливості проведення аудиту доходів та витрат, а саме показники щодо обсягу реалізації та податковий експрес-аналіз, які впливають на фінансовий стан транспортного підприємства, матимуть більший ступінь надійності і об’єктивності від тих, що існують і здійснюються на теперішній час.

Запропоновані у статті заходи рекомендуємо використати органам Державної податкової адміністрації, Державній контрольно-ревізійній службі та незалежним аудиторським фірмам під час проведення ними перевірок суб’єктів господарської діяльності. Перспективними ж напрямками такого роду досліджень мають стати дослідження, спрямовані на пошук ефективних управлінських рішень у фінансовій сфері діяльності підприємств.

1. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22.04.1993р. №3125-XII зі змінами і доповненнями. 2. Базась М.Ф. Методика та організація фінансового контролю: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2004. – 440 с. 3. МакКензі Венді: Посібник FINANCIAL TIMES з аналізу та використання фінансової звітності. – К.: Наукова думка, 2003. – 280 с. 4. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2003. – 287 с. 5. Усач Б. Ф. Аудит за міжнародними стандартами. – К.: Знання, 2005. – 247 с.